

ต้นปร: *Elateriospermum tapos* Blume เป็นพืชในวงศ์ Euphorbiaceae
ประเป็นพืชที่น่าสนใจ เพราะเป็นพืชที่มีชนิดเดียวในสกุล *Elateriospermum*

ป่าปร:

การวิจัยแบบบูรณาการองค์ความรู้
ระหว่างประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์
เศรษฐกิจ สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
กับชีววิทยา เพื่อการพัฒนาและ
จัดการความหลากหลายทางชีวภาพ
อย่างยั่งยืน



ยอดอ่อนที่เพิ่งแตกจะมีสีแดง



ผลแก่

ประสบการณ์ในการศึกษาวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่ผ่านมาได้เน้นการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์เป็นหลัก และพบว่างานวิจัยต่างๆ เหล่านั้น เป็นงานทางวิชาการและชุมชนท้องถิ่นยังไม่สามารถนำไปใช้ในการอนุรักษ์และจัดการเพื่อประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและชุมชน หรืออาจจะมีบ้างแต่ก็มีจำนวนน้อยมาก และด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554 ได้ระบุถึงการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และความสมดุลของระบบนิเวศ ให้เป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น มากกว่านั้นยังได้มีนโยบายในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างรู้ค่า รวมถึงการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพที่อยู่บนฐานความรู้ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น และการจัดการของชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและสุขภาพ และการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดังนั้น การดำเนินงานของโครงการ BRT ปี 2551 จึงจะพัฒนางานวิจัยมุ่งเป้าใหม่ด้านการพัฒนางานวิจัยเศรษฐกิจ สังคม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่ไปกับงานวิจัยด้านชีววิทยา เพื่อการพัฒนาและจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยใช้ป่าประและพื้นที่ใกล้เคียงในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นโครงการนำร่อง

ต้นประ *Elatiospermum tapos* Blume เป็นพืชในวงศ์ Euphorbiaceae ประเป็นพืชที่น่าสนใจเพราะเป็นพืชที่มีชนิดเดียวในสกุล *Elatiospermum* มีถิ่นกำเนิดอยู่ภาคใต้ของประเทศไทย มาเลเซียและในแถบหมู่เกาะสุมาตรา ต้นประเป็นพืชสมบูรณเพศ พบเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น ป่าประที่ใหญ่ที่สุดในโลกเชื่อว่าเป็นป่าประที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขานัน (ขน.5 ห้วยเลข) มีเนื้อที่ป่าประมาณ 6,000 ไร่ ต้นประจะเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีธาตุอาหารสูง ปริมาณน้ำในดินต่ำ ต้นประมีวงจรชีวิตเกี่ยวข้องกับฤดูกาลและภูมิอากาศ เช่น จะผลัดใบช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม จากการศึกษพบว่า การแตกยอดของต้นประจะไม่ปรากฏเป็นช่วงที่แน่นอนตายตัว และความถี่ในการงอกของใบอ่อนต่อปีนั้นจะขึ้นอยู่กับปริมาณแสงคือ ภายใตแสงจ้า ประจะมีการแตกยอดอ่อนมากกว่าแสงน้อย หลังจากออกดอก ต้นประจะแตกยอดพร้อมกันทำให้มีใบอ่อนสีแดงเกิดขึ้นสังเกตเห็นได้ชัด และเมื่อสังเกตที่ป่าประจะเห็นป่าเป็นสีแดงสดทั้งป่า จากการสอบถามเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขานัน ทราบว่าปริมาณผลของต้นประในปี 2549 มีปริมาณน้อยกว่าปกติ โดยเจ้าหน้าที่

ตั้งสมมติฐานว่าอาจเป็นเพราะปีนั้นมีฝนตกมากในช่วงออกดอก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องระหว่างวงจรชีวิตของต้นประ ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

โครงการ BRT จึงได้พัฒนาโจทย์วิจัยแบบบูรณาการมุ่งศึกษาต้นประในหลายๆ ด้านเพื่อบูรณาการองค์ความรู้เกี่ยวกับต้นประในมิติของชีววิทยา การบริหารจัดการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การศึกษาชีพลักษณะของต้นประ, การสำรวจชนิดและความชุกชุมของสัตว์ป่าที่มากินลูกประ, การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ ครู นักเรียน อบต. และชุมชนรายรอบอุทยานฯ, การผลิตประดองของชาวบ้าน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ซึ่งมีสูตรที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ การศึกษาทางการตลาดของลูกประ, ปริมาณสารอาหารต่างๆ ในประ (โดยเฉพาะไซยาไนด์) เปรียบเทียบกันระหว่างลูกประสด หลังต้ม และดอง, การจัดทำทะเบียนการเก็บประ เป็นต้น ขณะนี้อยู่ในระหว่างการศึกษาวิจัยอย่างชะมัดเข้มข้น

“ **ต้นประกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น** ”





ชุดโครงการ

ป่าเมฆ-เขานัน

ภาวะโลกร้อนกับผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

ชุดโครงการป่าเมฆเขานัน เริ่มต้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2548 โดยโครงการ BRT ร่วมกับบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) เป็นชุดโครงการวิจัยเชิงพื้นที่ (area-based project) อยู่ในบริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราชคือเขานัน มีเนื้อที่ประมาณ 406 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมอยู่ในท้องที่กิ่งอำเภอพบพิศำ อำเภอท่าศาลา และอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่ง

มีลักษณะภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน มียอดสูงที่สุดประมาณ 1,438 เมตรจากระดับน้ำทะเล สภาพป่าบนเขานันเป็นป่าดงดิบชื้นที่ยังอุดมสมบูรณ์ อีกทั้งปกติมีเมฆปกคลุมเสมอๆ อันเป็นลักษณะเฉพาะของป่าเมฆ ซึ่งเป็นบริเวณพิเศษทางภูมิศาสตร์ที่มีความชื้นสูงและอุณหภูมิต่ำ ทำให้อากาศมีความชื้นเป็นละอองตลอดวัน จึงเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญ



1. รองเท้านารีคางคกใบไต้ใกล้สูญพันธุ์
2. ฝี่เลื้อยตาลแดงหางแต่ม สามารถหาดูได้ง่ายเฉพาะทางภาคใต้เท่านั้น
3. เฟิร์นป่าเมฆ ดั้งนี้บอกความสมบูรณ์ของป่าเมฆหรือป่าดิบเขา
4. ช้างตอกภูเขา เจริญที่ระดับความสูง 1,150 เมตรจากระดับน้ำทะเล
5. สิงโตพูทอง...ประดับเขานัน

จากการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าเมฆ และในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขานัน จ.นครศรีธรรมราช มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ทั้งด้านกายภาพและด้านชีวภาพ ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการติดตาม การเปลี่ยนแปลงของสิ่งมีชีวิตอันเนื่องมาจากภาวะโลกร้อน รวมไปถึงการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ ทั้งการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรม และการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่น

ผลงานชุดโครงการ ป่าเมฆเขานัน

ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขานันและการนำไปใช้ประโยชน์

ชีพลักษณะของต้นประ: ดัชนีทางชีวภาพสำหรับการศึกษาปัญหาโลกร้อน

ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านชีพลักษณะ (Phenology) ของต้นประ: ได้บ่งชี้ว่าทิศทางลม และปริมาณน้ำฝน ความชื้นสัมพัทธ์ เกี่ยวข้องกับการแตกตาของยอดประ:



ป่าประผืนที่ใหญ่ที่สุดในโลก อยู่ที่อุทยานแห่งชาติเขานัน ประกับชุมชนที่อยู่โดยรอบผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการป่าประ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผลประ ทำให้ประเป็นไม้ที่น่าสนใจมากชนิดหนึ่ง นอกจากนี้ ประยังมีการผลัดใบแตกตายอด และแตกตาดอกพร้อมกันทั้งป่าปีละ 1 ครั้ง ทำให้ประสามารถนำ

มาใช้เป็นดัชนีทางชีวภาพในการศึกษาภาวะโลกร้อนได้ดี ผลการศึกษาในปี 2550 พบว่าประมีการแตกยอดใหม่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 13 กุมภาพันธ์ - 24 มีนาคม 2550 การออกดอกเกิดขึ้นระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ - 30 มีนาคม 2550 ซึ่งช่วงที่ประมีการแตกตายอดและตาดอกนี้เป็นช่วงที่ไม่มีฝนตก ความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศต่ำ

ผลต่างระหว่างอุณหภูมิสูงสุดและต่ำสุดมีค่าสูงสุด มีลมในทิศตะวันตกเฉียงเหนือพัดเอาความชื้นสัมพัทธ์ต่ำเข้ามา แต่ในปี 2551 พบว่าประมีการแตกตายอดเกิดขึ้นระหว่างวันที่ 2 มกราคม- 31 มีนาคม 2551 ซึ่งมีช่วงเวลาในการแตกตายอดและตาดอกที่ยาวนานมาก ทั้งนี้เป็นเพราะปีนี้มีฝนตกในเดือนมกราคม ทำให้ประแตกตายอดและตาดอกไปส่วนหนึ่ง ประที่เหลือหยุดแตกตายอดและตาดอก รอให้มีการแล้งไปอีกช่วงหนึ่งแล้วจึงมีการแตกตายอดและตาดอกใหม่อีกครั้งหนึ่ง นี่เป็นการแสดงความแปรปรวนของสภาพอากาศระหว่างปี ถ้าเรามีการศึกษาและติดตามการเปลี่ยนแปลงของชีพลักษณะ ประต่อไป เราอาจหาบทสรุปเกี่ยวกับภาวะโลกร้อนในป่าเขตร้อนได้

รวบรวมรายการชนิดพันธุ์สิ่งมีชีวิตในอุทยานแห่งชาติเขานันและป่าเมฆ

จากการเก็บข้อมูลพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตทั้งสิ้น 9 กลุ่มตั้งแต่ปี 2548 ได้ชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตทั้งสิ้น 1,587 ชนิด

ผลงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพในชุดโครงการป่าเมฆ-เขานัน ได้รับการรวบรวมเป็นปีซีเอสลิสต์ของสิ่งมีชีวิตจำนวน 1,587 ชนิด ดังนี้ เทอริโดไฟต์ 164 ชนิด, ไบรโอไฟต์ 150 ชนิด, กลัวยไม้ 160 ชนิด, ฝี่เสือกกลางวัน 335 ชนิด, ฝี่เสือกกลางคืนกลุ่มหนอนม้วนใบ 305 ชนิด, มะเดื่อ-ไทร 50 ชนิด, มด 245 ชนิด, สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกและสัตว์เลื้อยคลาน 98 ชนิด และแมงมุม 80 ชนิด (รวบรวมเมื่อ มิถุนายน 2551) ผลการศึกษาดังกล่าวจะรวบรวมเป็นหนังสือรายการสิ่งมีชีวิตในอุทยานแห่งชาติเขานันต่อไป



ฝี่เสือกหนอนม้วนใบเขานันชนิดใหม่ของโลก *Fibuloides khaonanensis* Pinkaew

ดร.นันทศักดิ์ ปิ่นแก้ว ภาควิชากีฏวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ตีพิมพ์ฝี่เสือกกลางคืนกลุ่มหนอนม้วนใบชนิดใหม่ของโลก *Fibuloides khaonanensis* Pinkaew พบที่ความสูง 375 เมตร จากระดับน้ำทะเล ในช่วงเวลา 19.00-24.00 น. ระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน เก็บได้ทั้งหมด 4 ตัว เป็นตัวผู้ทั้ง 4 ตัว



ฝี่เสือกหนอนม้วนใบขมื่นต้นเงินคันทับครั้งแรกในประเทศไทย *Cimeliomorpha egregiana* (Felder et al, 1875)

ฝี่เสือกหนอนม้วนใบขมื่นต้นเงินคันทับครั้งแรกที่ประเทศอินโดนีเซีย และพบเฉพาะเขตเมียนเท่านั้น สำหรับในประเทศไทยถือว่าการค้นพบฝี่เสือกชนิดนี้เป็นครั้งแรกที่อุทยานแห่งชาติ โดย ดร.นันทศักดิ์ ปิ่นแก้ว และสามารถเก็บได้ครบสมบูรณ์ทั้งสองเพศ และเป็นการค้นพบเพศผู้ของฝี่เสือกชนิดนี้เป็นครั้งแรกของโลกอีกด้วย



ด้วงดินปีกแผ่นคาสเทลพบครั้งแรกในประเทศไทย *Mormolyce castelnaudi*

จากการศึกษาติดตามและประเมินสถานภาพฝี่เสือกกลางคืนและด้วงขนาดใหญ่อย่างต่อเนื่องจนได้ค้นพบด้วงดินปีกแผ่นคาสเทล (*castelnaudi*) ครั้งแรกในประเทศไทย โดยเก็บได้จากกับดักแสงไฟเมื่อเดือนมีนาคม 2551 ผลงานนี้เป็นของนาย นันทวัฒน์ ทวีรัตน์ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขานัน ที่นำภาคภูมิใจ



ส่งเสริมเยาวชนเรียนรู้ ความหลากหลายทาง ชีวภาพในท้องถิ่น

มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนที่เรียก
ตัวเองว่า เด็กหมวกเขียว เข้ามา
มีส่วนร่วมในการวิจัยและนำผลงานวิจัย
ไปถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และแบ่งปันกับ
ชุมชนท้องถิ่น

หนึ่งในกิจกรรมที่ส่งเสริมการ
เรียนรู้ความหลากหลายทางชีวภาพ
นอกห้องเรียน ในชุดโครงการป่าเมฆ-
เขานัน คือ การจัดตั้งกลุ่มเยาวชนที่
เรียกตัวเองว่า เด็กหมวกเขียว เข้ามามี
ส่วนร่วมในการวิจัยและนำผลงานวิจัย
ไปถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และแบ่งปัน
กับชุมชนท้องถิ่น แต่ละกลุ่มจะมี
สมาชิกอันประกอบด้วย นักเรียน ครู
และนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยที่จะ
คอยมาฝึกและสอนกระบวนการทำ
วิจัยแบบง่ายๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น
กะปิและเคย, หิงห้อย เป็นต้น ซึ่งผล
งานบางชิ้นได้ถูกนำไปถ่ายทอดผ่าน
รายการทุ่งแสงตะวัน

ฝึกอบรมต้นนิเวศวิทยา

โครงการ BRT สนับสนุนการฝึกอบรม
นิเวศวิทยาให้แก่บัณฑิตศึกษาระดับ
ปริญญาตรี ให้นักนมาสนใจงานวิจัย
นิเวศวิทยามากขึ้น

โครงการ BRT พยายามให้
นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีเข้า
มาร่วมศึกษาวิจัยนิเวศวิทยามากขึ้น จึง
ได้ร่วมกับสำนักวิชาวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ จัดโครงการ
อบรมเชิงปฏิบัติการ “Ecoinformatics:
The Science of Information in
Ecology and Environmental
Science” โดยมีนักศึกษาจากทั่ว
ประเทศเข้าร่วมโครงการจำนวน 9 คน
การศึกษาวิจัยทางด้านนิเวศวิทยาถือเป็น
สาขาวิจัยที่ขาดแคลนอย่างมากใน
ประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
สาขา Ecoinformatics ซึ่งเป็นสาขา
ใหม่ในการวิจัยทางด้านนิเวศวิทยา

สนับสนุนเจ้าหน้าที่อุทยาน

แห่งชาติเขานันศึกษาวิจัย

ชุดโครงการป่าเมฆ-เขานัน ได้เปิด
โอกาสให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
เขานัน ซึ่งมีความคุ้นเคยกับพื้นที่และ
ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่าง
อุดมสมบูรณ์ ได้ฝึกฝนทักษะการ
วิจัยและเก็บข้อมูลทรัพยากรชีวภาพ
ที่หาสนใจ

ชุดโครงการป่าเมฆ-เขานัน ได้
เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
เขานัน ซึ่งมีความคุ้นเคยกับพื้นที่และ
ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างอุดม
สมบูรณ์ในเขตพื้นที่อุทยานฯ ได้ฝึกฝน
ทักษะการวิจัยและเก็บข้อมูลทรัพยากร
ชีวภาพ ซึ่งจะขับเคลื่อนให้เกิดองค์
ความรู้โดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติ
เองและยังช่วยให้เกิดความตระหนัก
และห่วงแหนถึงทรัพยากรเหล่านั้นด้วย
เจ้าหน้าที่อุทยานฯ ได้ทำงานวิจัย
นำร่องไปแล้วหลายโครงการ ที่สำคัญ
ได้แก่ การศึกษาการแตกตาและการ
ผลัดใบของต้นประ การเก็บข้อมูลผีเสื้อ
 เป็นต้น



เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อกล้วยไม้ คืนกลับสู่ป่า

กล้วยไม้ป่าที่หายากหลายชนิดได้ถูกนำมาเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อและนำไปคืนกลับสู่ป่า โดยได้ให้นักเรียนและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมนำกล้วยไม้ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อคืนกลับสู่ป่า เพื่อสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์

จากความหลากหลายของกล้วยไม้ในผืนป่าที่อุดมสมบูรณ์แห่งนี้ เป็นจุดเริ่มต้นของการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อกล้วยไม้ป่าในอุทยานแห่งชาติเขานัน โดยเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขานันได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพันธุ์กล้วยไม้ป่าจากฝักที่เก็บได้ นำกล้วยไม้ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อนำไปคืนกลับสู่ป่า โดยได้มีการสร้างจิตตอนุรักษณ์ให้กับชุมชนรายรอบด้วยการให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมนำกล้วยไม้ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อคืนกลับสู่ป่า

หนังสือหอยทากบกใน อุทยานแห่งชาติเขานัน

หนังสือเผยแพร่ความรู้หอยทาก
เล่มแรกของประเทศไทย

หนังสือ “หอยทากบกในอุทยานแห่งชาติเขานัน” เป็นอีกหนึ่งผลงานวิจัยของดร.จิรศักดิ์ สุจริต และศ.ดร.สมศักดิ์ ปัญญา จากภาควิชาชีววิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในชุดโครงการป่าเมฆ-เขานัน ที่นำมาตีพิมพ์เผยแพร่ ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหอยทากบก การจำแนกชนิดเบื้องต้น และการแนะนำหอยทากบกหลายชนิดที่มีความจำเพาะ สวยงาม ที่คนไทยจำนวนมากยังไม่มีโอกาสได้เห็น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการศึกษาวิจัยขึ้นในวงกว้างที่ทั้งครู อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้คนที่สนใจที่สนใจศึกษาวิชาศาสตร์ไม่มีกระดูกสันหลัง

เตรียมบทความงานวิจัย ป่าเมฆ

การสำรวจพื้นที่ป่าเมฆแบบทีม (expedition) ได้นำมาสู่การจัดทำบทความทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับป่าเมฆครั้งแรกของประเทศไทย

หลังจากที่นักวิจัยในชุดโครงการได้เข้าสำรวจพื้นที่ป่าเมฆอุทยานแห่งชาติเขานัน ที่ความสูงเหนือระดับน้ำทะเล 1,400 เมตรจากระดับน้ำทะเล บนยอดที่เรียกว่า สันเขิน ซึ่งยังไม่เคยมีการสำรวจอย่างจริงจังมาก่อน นักวิจัยได้จัดทำบทความทางวิชาการเพื่อเตรียมตีพิมพ์เป็นบทความทางวิชาการ ได้แก่ ความหลากหลายของพืชสกุล *Argostemma* Wall. (Rubiaceae), กล้วยไม้, พืชวงศ์ชิง, ไบรโอไฟต์, เทอริโดไฟต์, มะเดื่อ-ไทร, สาหร่าย, ฝิเลื้อยหนอนม้วนในวงศ์ย่อย *Olethreutinae*, ฝิเลื้อยกลางวัน, มด และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก เป็นต้น







ชุดโครงการ

หาดขนอม

หมู่เกาะทะเลใต้

พื้นที่เสี่ยงต่อการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

โครงการ BRT ได้พัฒนาชุดโครงการวิจัย “ความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล ในพื้นที่หมู่เกาะทะเลใต้” อ.ขนอม จ.นครศรีธรรมราช ขึ้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2548 โดยมีหุ้นส่วนสำคัญในการร่วมสนับสนุนทุนวิจัยคือ มูลนิธิโททาล (TOTAL FOUNDATION) และบริษัทโททาล อีแอนด์พี ไทยแลนด์ (TOTAL E&P THAILAND) ชุดโครงการดังกล่าวมีระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (พ.ศ. 2549-2551) พื้นที่วิจัยของชุดโครงการอยู่บริเวณหมู่เกาะทะเลใต้ จ.นครศรีธรรมราช ได้แก่ เกาะแตน เกาะราบ เกาะวังนอก เกาะวังใน เกาะมัดส้ม และที่เกาะท่าไร่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เสี่ยงต่อการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพหากไม่ช่วยกันอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน



ผลงานในชุดโครงการ หาดขนอม หมู่เกาะทะเลใต้

และการนำไปใช้ประโยชน์

รวบรวมรายการชนิดพันธุ์สิ่งมีชีวิต

ในบริเวณหมู่เกาะทะเลใต้

จากการเก็บข้อมูลพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่หมู่เกาะทะเลใต้ทั้งสิ้น 13 กลุ่ม ตั้งแต่ปี 2548 ได้ชนิดพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตทั้งสิ้น 989 ชนิด

ผลงานวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล ชุดโครงการหาดขนอม-หมู่เกาะทะเลใต้ ได้รับการรวบรวมเป็นสปีชีส์ลิสต์ของสิ่งมีชีวิตในทะเลจำนวน 989 ชนิด ดังนี้ กัลปังหา 120 ชนิด, ทากเปลือย 15 ชนิด, ปลา 96 ชนิด, ปู 98 ชนิด, เพรียงหัวหอม 10 ชนิด, แผลงก่ตอน 120 ชนิด, ฟองน้ำทะเล 118 ชนิด, ราชทะเล 164 ชนิด, โลมา 3 ชนิด, สาหร่ายทะเล 46 ชนิด, หญ้าทะเล 4 ชนิด, เอคโคไนด์เดิร์ม 125 ชนิด และปะการัง 70 ชนิดซึ่งกำลังรอการตีพิมพ์เป็นหนังสือต่อไป (ข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2551)

เตรียมทำหนังสือภาพถ่ายใต้น้ำในทะเลขนอม

สื่อถึงวิถีชีวิตใต้ทะเลที่กลับและไม่เคยเปิดเผยมาก่อน

ถึงแม้ว่าองค์ความรู้ของสิ่งมีชีวิตใต้ท้องทะเลที่หมู่เกาะทะเลใต้จำนวนมาก จะสามารถตีพิมพ์เป็นหนังสือ “ลมหายใจหมู่เกาะทะเลใต้” แต่ชุมชนท้องถิ่น ครู นักเรียน และผู้สนใจทั่วไปยังต้องการความรู้อีกมุมหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานง่ายๆ เช่น แหล่งที่อยู่อาศัย วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ชีววิทยาสิ่งมีชีวิต ขนาด สีสัน การใช้ประโยชน์และโทษต่อมนุษย์หรือสัตว์อื่นๆ เพื่อการจัดการและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน ฝ่ายเลขานุการโครงการ BRT จึงได้มีโครงการจัดทำหนังสือภาพในชุดโครงการขนอม-หมู่เกาะทะเลใต้ เพื่อสนับสนุนการสร้างและเผยแพร่ความรู้จากงานวิจัยดังกล่าว คาดว่าจะเสร็จประมาณปลายปี 2551

- 1. แนวหน้าทะเลที่เกาะท่าไร่
- 2. กะปิ-เคย ของดีเมืองขนอม
- 3. ชีวิตของนักวิจัยทางทะเล
- 4. ผู้สนับสนุน
- 5. โลกใต้น้ำทะเลขนอม
- 6. โลมา สัตว์แสนน่ารัก เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวในขนอม
- 7. ทักษะภาพที่สวยงามที่ขนอม
- 8. เก็บตัวอย่างสาหร่ายในทะเล
- 9. เด็กๆ ในขนอมกำลังเรียนรู้จักหญ้าทะเล







รวบรวมบทความทางวิชาการในชุดโครงการ หาดขนอม-หมู่เกาะทะเลใต้

นักวิจัยในชุดโครงการได้มีแนวคิดที่จะรวบรวมผลงานวิชาการทางด้านทะเล ในชุดโครงการหาดขนอม - หมู่เกาะทะเลใต้ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบของการจัดทำ paper ทางวิชาการรายงานการวิจัยสิ่งมีชีวิตในทะเลที่พบในพื้นที่หมู่เกาะทะเลใต้ โดยใช้วิธีการทบทวนเอกสารงานวิจัยด้านทะเลในสิ่งมีชีวิตนั้นๆ ที่ผ่านมา เปรียบเทียบกับชนิดที่พบในพื้นที่หมู่เกาะทะเลใต้ พร้อมเสนอแนะแนวทางการวิจัยทางทะเลในพื้นที่ดังกล่าวในอนาคต การทบทวนเอกสารดังกล่าวจะช่วยให้นักวิจัยรุ่นใหม่ที่สนใจงานด้านทะเลในพื้นที่ดังกล่าวเข้าใจและมีมุมมองด้านการวิจัยต่อยอดในพื้นที่มากขึ้น



ค่ายอนุรักษ์หมู่เกาะทะเล ระดับประถมศึกษา

สร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์หมู่เกาะทะเลอันใหญ่ ซึ่งเป็นที่ภาคภูมิใจของคนท้องถิ่นในขนอม

โครงการ BRT ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้จัดค่ายอนุรักษ์หมู่เกาะทะเล ในพื้นที่หาดขนอมหมู่เกาะทะเลใต้ จ.นครศรีธรรมราช ในระหว่างวันที่ 15 - 16 พฤษภาคม 2551 เพื่อให้ความรู้แก่เยาวชนในพื้นที่หาดขนอม ใ้รู้จักชีววิทยาของหมู่เกาะทะเล เพื่อให้เยาวชนในพื้นที่ได้ร่วมกันดูแลรักษาในอนาคต



ฝึกรอบรรมปฏิบัติการทำวิจัยสาหร่ายทะเลและหญ้าทะเล ระดับปริญญาตรี

สนับสนุนนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้สนใจงานวิจัยด้านสาหร่ายทะเลและหญ้าทะเลมากขึ้น

โครงการ BRT ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จัดฝึกรอบรรมเชิงปฏิบัติการการวิจัยสาหร่ายทะเลและหญ้าทะเล ในพื้นที่หาดขนอม-หมู่เกาะทะเลใต้ให้กับนิสิตนักศึกษาและผู้สนใจที่จะทำวิจัยด้านนี้ในอนาคต ได้เข้ามาฝึกฝนเทคนิคการวิจัยจากผู้ทรงคุณวุฒิหลายทาง จัดระหว่างวันที่ 30 เมษายน – 4 พฤษภาคม 2551 มีผู้เข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 22 คน



งานวิจัยระดับโรงเรียนเพื่อศึกษาหญ้าทะเล

นำวิธีการของ Sea Grass Watch ให้นักเรียนโรงเรียนท้องถิ่นศึกษาหญ้าทะเล

โครงการ BRT ร่วมกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จัดโครงการวิจัยในระดับโรงเรียน เพื่อศึกษาหญ้าทะเล โดยนำวิธีการของ Sea Grass Watch ให้นักเรียนโรงเรียนท้องถิ่นศึกษาหญ้าทะเลที่พบที่เกาะท่าไร่ โดยตรวจวัดความยาวของหญ้าทะเลทุกเดือน และดูการเปลี่ยนแปลงของหญ้าทะเล ผลการศึกษาได้สร้างทักษะการศึกษาวิทยาศาสตร์ และการเรียนรู้แบบทีมให้กับนักเรียน



ชนิดที่พบใหม่ในขนอม

1. ทากเปลือย
Bornella stellifer
(Adam & Reeve, 1848)

2. ฟองน้ำก้อนสีน้ำตาล
Cervicornia cuspidifera
(Lamarck, 1814)

3. ราทะเล
Swampomyces
AbdelWahab, El-Shar. & E.B.G. Jones

